

JÓ GYAKORLATOK A FENNTARTHATÓ MEZŐGAZDASÁGBAN

MAGYAR ÉS MÁS EURÓPAI PÉLDÁK

FACE IT!

JÓ GYAKORLATOK A FENNTARTHATÓ MEZŐGAZDASÁGBAN

Magyar és más európai példák

Tartalom

Bevezető.....	1
1. Zöldikék Biokertészet és Ökotanoda	2
2. Rábcakapi Biokertészet és Biomag Malom Kft.	3
3. Biotiful Farm, Bulgária.....	4
4. Flewo Future Farm, Lengyelország.....	6
5. MyFarm kertek közösségi gazdaság	7
6. Tuiskula Farm, Finnország	9
7. Öko-völgy Alapítvány	11
8. Stengården, Dánia.....	13

Bevezető

A FACE IT! projekt célja, hogy támogassa a pályakezdő kertészek és kiskgazdák környezeti kompetenciáinak fejlesztését és hozzájáruljon az ökológiai gazdálkodás terjedéséhez. Ez a kiadvány olyan sikeres, gyakorlatias példákat mutat be, amelyek nemcsak kezdő kertészetek számára szolgálnak inspirációként, hanem könnyen átültethetők és alkalmazhatók más helyszíneken is. A kiadvány a **magyarországi** és más **európai országokban** már bevált jó gyakorlatokat foglalja össze, amelyek bemutatják, hogyan lehet a környezetre kedvező módon növényeket termesztani. Mindegyik példa azt szemlélteti, hogy a fenntarthatóságot és a biodiverzitás megőrzését szem előtt tartó technikákkal hogyan érhető el magasabb termelékenység és gazdasági életképesség. A FACE IT! projekt részeként ezen módszerek célja, hogy támogassák a klímaváltozás hatásainak kezelését a mezőgazdaságban, valamint lehetőséget biztosítsanak a vidéki közösségek gazdasági megerősödésére.

Fedezze fel azokat a módszereket és tapasztalatokat, amelyek megmutatják, hogyan válhat a környezetbarát gazdálkodás jövőnk alappillérvé!

1. Zöldikék Biokertészet és Ökotanoda

Feró Ágnes és Ferschl Barbara kertészmérnökök több évtizedes szakmai tapasztalattal 2023 év végén alapították meg a Zöldikék Biokertészetet. A biokertészet és ökotanoda Dunaharasztaban helyezkedik el, a Duna közelében, szép és változatos természeti környezetben. A kertet azért alapították, hogy egy 30-40 fős közösséget friss biozöldségekkel, későbbiekben gyümölcsökkel és tojással lássanak el az egész szezonban, a Közösség Által Támogatott Mezőgazdaság rendszerében gazdálkodva.

A két alapító hisz abban, hogy a rövid ellátási láncok, az ökológiai gazdálkodás, valamint a közösségépítés a válasz a sok civilizációs problémára, amellyel a 21. század embere küzd és a közösségi (bio)gazdálkodás támogatásával hosszú távon a környezetvédelem területén is komoly, pozitív változásokat érhetnek el.

A kert 4000 m², a termesztendő zöldség- és gyümölcsfajok száma a talajnak és a klímának köszönhetően magas. Egy kisebb fűtetlen fóliával gondoskodnak a szezon meghosszabbításáról. Vegyszermentesen gazdálkodnak, 2024-ben állítják át a területet biogazdálkodásra és a hivatalos biominősítés érdekében a területet ellenőrző szervezethez regisztrálják.

A két kertészmérnök a megtermelt zöldségeket zöldségkosár formájában értékesíti, más, szintén biokertészetben megtermelt áruval együtt. 2024 szeptemberétől kezdve elméleti és gyakorlati tanfolyamot indítanak kezdő hobbikertészeknek, hogy minél több érdeklődőnek tudják átadni a vegyszermentes, bio- és ökológiailag fenntartható növénytermesztés jógyakorlatát.

Weboldal: <https://zoldikekbiokert.hu/>

e-mail: info@zoldikekbiokert.hu

2. Rábcakapi Biokertészet és Biomag Malom Kft.

A Németh István feleségével 1993-ban alapította mezőgazdasági vállalkozását, azóta foglalkoznak ökológiai gabona- és zöldségtermesztéssel, 2003-óta pedig almatermesztéssel is.

A föld szeretete mindkettejük életébe családi hagyományként ivódott be, ez adott alapot ahhoz, hogy szívvel-lélekkel megalapítsák gazdaságukat. A megszerzett tudás birtokában, a Rábcakapi határában található 20 hektáros kisbirtokon teljes odaadással és bizalommal belevágtak az ökológiai gazdálkodásba. A kertészetet 1994-óta a Biokontroll H. N. Kft. ellenőrzi. Az éves biokontrollos ellenőrzéseken kívül a gazdaság Bio-Suisse tanúsítvánnyal is rendelkezik, ami egy még szigorúbb, a svájci követelményrendszernek való megfelelést jelent.

A gazdaság mára egy 250 hektáros (30 hektár zöldségféle, 220 hektár gabona) ökológiai mintagazdasággá nőtte ki magát, miközben a megtermelt növények palettája folyamatosan bővült az évek folyamán. A szorgalmas munkának és az elnyert pályázatoknak köszönhetően a korszerű követelményeknek megfelelő gépparkot és hűtőházrendszert tudtak kialakítani, valamint rendelkeznek egy köves őrlésű malommal és pelyhesítővel is, mely főként a saját gabonaféléik feldolgozására szolgál.

Terményeik java részét a budapesti Öko-piacra szállítják, de üzleti kapcsolatban állnak a hanságligeti HIPP Kft-vel, a SPAR Magyarország Kereskedelmi Kft.-vel, valamint több kisebb biobolttal is. Rábcakapin található Bio ABC-jükben naponta friss bio zöldséget és gyümölcsöt biztosítanak a vásárlóknak.

Weboldal: <https://biokerteszeti.com/>

e-mail: info@biokerteszeti.com

3. Biotiful Farm, Bulgária

A BIOTIFUL farmot a két tulajdonos, Szilvia és Dimitar alapította 2015-ben. Sok szeretettel és gondossággal hozták létre a helyet - elsősorban azért, hogy olyan élelmiszereket termesszenek, amelyek képesek helyreállítani az egészséget, mert a természet diktálta módon, a részükről minimális beavatkozással termesztik őket.

A Biotiful Farm egy permakultúrás farm Atiyában, 10 km-re délre Burgasztól, Bulgáriában. 100%-ban bio zöldségeket és gyümölcsöket termelnek, kizárólag természetes gazdálkodási módszerekkel. A friss termékeket és konzerveket közvetlenül a végfogyasztóknak értékesítik, és számos kávézót és éttermet látnak el Burgasz régióban.

A kerti növénytermesztéssel kapcsolatos tevékenységeket összekapcsolják egy szabadtéri gyermekközpont működtetésével. Itt feltárják a természet titkait a gyerekeknek, különféle tevékenységeket szerveznek számukra természetes környezetben, és megmutatják nekik, hogyan kerül az étel az asztalunkra. Ezek a gyermeknevelési tevékenységek nagy sikert aratnak. Nem utolsó sorban pedig szeretnék megosztani tapasztalataikat, tudásukat és érdeklődésüket másokkal, és segíteni mindenkinek, aki a természet bölcsességéből szeretne meríteni.

Küldetésük, hogy összekapcsolják az embereket a természettel - nemcsak a körülöttünk lévő, hanem a bennünk lévő természettel is. Hozzájárulni egy magasabb életminőséghez tiszta ételekkel, tartalmas élményekkel és a természethez, a vadonhoz és a hamisítatlanhoz való mély kapcsolat révén. Tisztában vannak vele, hogy Bulgáriában még mindig alábecsülik az ételek, az érzelmek (mint az ember belső élménye) és az egészség közötti párhuzamot, de a jövőbe tekintenek, és itt lesznek mindazok számára, akiknek szükségük van az általuk készített és előállított dolgokra.

Webáruházukban friss, szezonális gyümölcsök és zöldségek, fűszernövények, fűszerek és szabadon tartott tyúkoktól származó tojások kaphatók.

Weboldal: <https://biotifulfarm.bg/>

e-mail: biotifulfarm@gmail.com

4. Flewo Future Farm, Lengyelország

A FlewoFuture vállalat 2017-ben alakult meg egy jól meghatározott tervvel, több éves előkészítést és piackutatást követően. Tevékenységük modellje a Hollandiában rendkívül sikeres program másolata.

A Haganop B.V. hosszú távú partner és bázismodell, amely inspiráció forrása számukra; a megszerzett tapasztalataikból a FlewoFuture is profitálhat. A gazdaság Lengyelország északi részén, Żuławy Wiślane-ben található, olyan területen, amely tökéletes a legmagasabb minőségű termékek termesztésére. Üzleti tevékenységük célja a biotermesztés, alapítói pedig szenvedélyes gazdák, akik sokéves tapasztalattal rendelkeznek a hagyományos és biogazdálkodásban, valamint a nemzetközi kereskedelemben.

Küldetésük egy olyan gazdaság létrehozása, amely büszke arra, hogy kiváló minőségű biozöldeket termel a helyi piacon. Kizárólag a biotermesztésre szeretnének koncentrálni, és mindent megtesznek azért, hogy a késztermék a legigényesebb fogyasztókat is kielégítse. A teljes gazdálkodási folyamatot pontosan ellenőrzik, kezdve a megfelelően előkészített földektől, a megfelelő vetésforgóról való gondoskodáson, a növekedési folyamat alatti gondos ellenőrzésen át, egészen a betakarításig.

Földjeik 60h-a jelenleg az átállás 2. évében van. 2019-ben volt az első biozöldegy-termelésük, amelyet a lengyel piacon hoztak forgalomba. Tervezett céljuk 300 hektár biotermesztést feltételez. Az igényeknek megfelelően tudatában vannak a hazai termelés és a lengyel termékek fontosságának. Az új trendekkel lépést tartva alkalmazkodnak a piachoz és együttműködve fejlődnek vele.

Ügyfeleik közé tartoznak Európa legnagyobb szupermarketjei, és a biotermék nem különbözik a hagyományos terméktől.

Weboldal: <http://flewofuture.pl/>

e-mail: info@flewofuture.pl

5. MyFarm kertek közösségi gazdaság

A MyFarm az ország 5 lokációjában – Harta, Ópusztaszer, Szentmártonkáta, Ács, Hajdúhadház – hozott létre környezettudatos, helyi termelésre épülő, közösség által támogatott gazdaságot, amely új lehetőséget jelent a városi fogyasztók számára a jó és egészséges táplálkozásra, miközben támogatják a lokális értékteremtést, és közelebb kerülhet a fogyasztó a termelőhöz.

Szenvedélyük a minőségi zöldség és gyümölcs termesztése, hisz saját maguk is azt teszik az asztalra, amit megtermelnek. Gazdáik vegyszermentes gazdálkodásban szerzett több évtizedes tapasztalata, földdel való kapcsolata, valamint a fenntarthatósági törekvéseket szem előtt tartó szemlélete pedig hozzájárul ahhoz, hogy valóban jót, s jól termeljenek, és juttassanak el hétről hétre előfizetőik otthonába.

Gazdaságaik működtetése legtöbb esetben több generációt is bevonó feladat, hiszen gazdáik tudása mindenhol kiegészül a családok fiataljainak modern szemléletével, így hatékonyan ötvözik a tradicionális tudást a modern technológia és a digitalizáció nyújtotta lehetőségekkel. A farm alapítói elkötelezettek az iránt, hogy újra háttáji, hazai és helyi termékek kerülhessenek a családok asztalára, s hogy rövidítsenek a sokszereplős és akár több ezer kilométeres ellátási láncokon, ezzel mérsékelve a környezet terhelését.

A közösség által támogatott mezőgazdaság egy olyan rendszer, amelyben a fogyasztók és a gazdák közösen vállalják a termelési kockázatot, és közösen osztoznak a termésből származó

előnyökön. A fogyasztók előre befizetnek egy összeget a termelőnek, ami segíti a termelés finanszírozását, és ezért cserébe megkapják a termelő által előállított friss, minőségi élelmiszereket. A hosszú távú elköteleződésért cserébe a termelők biztos megélhetést, a fogyasztók pedig megbízható helyről származó, jó minőségű élelmiszert kapnak.

A MyFarm számos, a közösség és a környezet számára is jelentős hatással bíró jó gyakorlatot épített be rendszerébe a tudatos, közös kerttervezéstől a visszaváltható szállítókosarakon át a köztess szereplő nélküli kiszállítási folyamatokig. Fontos cél, hogy az ellátási lánc rövidítésével saját ökológiai lábnyomuk mellett előfizetőik károsanyag-kibocsátásának mértékét is csökkentsék, s emellett edukálják is közösségük tagjait a szezonális étkezés és a környezettudatos gondolkodás előnyeivel kapcsolatban.

A MyFarm Közösségben a gazdákon túl azonban a farm előfizetői - a virtuális gazdák-, támogatói és követői is rendkívül fontos szerephez jutnak, hiszen közvetve és közvetlenül is hozzájárulnak ahhoz a szemlélet- és kultúraváltó folyamathoz, mely a MyFarm alapvető küldetése: megváltoztatni a "kirakatszöldségekkel" kapcsolatos sztereotípiákat, és megmutatni, hogy a háztáji, vegyszermentes, magyar gazdák által termelt zöldségek elérhető és fenntartható alternatívát biztosítanak mindenki számára.

Weboldal: www.myfarmharta.com

e-mail: info@grainesdevie.coop

6. Tuiskula Farm, Finnország

A Tuiskula Farm egy regeneratív családi gazdaság Lappersben, Siuntióban, Finnországban. A farm alapítói a talaj egészségére összpontosítanak, hogy a legjobb minőségű zöldségeket és tojásokat termeljék a táplálkozás, az egészség és a frissesség

szempontjából. A talaj a legnagyobb erőforrás, így minden, amit tesznek, annak regenerálását célozza. Ez azt jelenti, hogy itt soha nem szántanak vagy permeteznek, a talajt mindig növényekkel vagy mulccsal fedik be, és az állatállományt 24-48 órás rotációban tartják - a természet módszereit utánozva. Élelmiszereik termesztése során sok tonna szén kötnek meg a talajban és támogatják a biológiai sokféleséget.

A Tuiskula Farm egy kisméretű, biointenzív és rendkívül hatékony gazdaság. Az 1 hektáros saját telken termesztik az összes zöldséget, fűszernövényt, bogyós és egyéb gyümölcsöt és a dióféléket, valamint nyáron juhokat legeltetnek (otthoni használatra). Minden négyzetmétert kihasználnak, gyakran egyszerre több célra is. Amikor praktikus, több zöldségfélést vetnek egy ágyásba, az üvegházban nyáron zöldségeket termesztenek, télen pedig a tojótyúkállománynak ad otthont.

A farmon kizárólag regeneratív, talajépítő termesztési módszerek mentén dolgoznak. Minden olyan tevékenység, amely a talajt rontja, nem jöhet szóba a gazdaságban. A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy soha nem szántják vagy művelik a talajt, nem használnak vegyszeres műtrágyákat vagy biocideket, és gondosan megtervezik legelő állataik hatását, hogy a lehető legtöbb szén kössék le, és a talaj termékenységét építsék.

Jelenleg két fő tevékenységük a „no dig” (ásásmentes) zöldségtermesztés és a legeltetett tyúkoktól származó tojás. Az elkövetkező években további mikrozöldségek, bogyós gyümölcsök, gyümölcsök és diófélék, méz és többféle legeltetett állat termesztését és tartását tervezik.

A 600 m²-es ágyásaikat soha nem ássák vagy művelik, ami növeli a szervesanyag-tartalmat, és ezzel együtt a talaj egészségét és vízmegtartó képességét. Egyre ellenállóbbak a zord időjárási viszonyokkal szemben, és rendkívül termelékenyek. Az „ásás nélküli” zöldségtermesztés elismerten a legtermékenyebb négyzetméterenként, és a legjobb minőségű zöldségeket termeli. Az ágyások tetejére évente komposztot juttatnak, amelyet a talajban élő mikrobiom dolgozza be. A komposztot saját gazdaságukban állítják elő, a tyúkállomány téli almából és zöldségtermesztési hulladékból.

Talajaikat tesztelik, hogy megbizonyosodjanak arról, hogy a biológia és a tápanyagok megfelelő mennyiségben vannak jelen. A levelekben lévő tápanyagokat is vizsgálják (refraktométerrel), és ezáltal garantálni tudják tápanyagminőségüket, valamint eltarthatóságukat. A zöldségeket még aznap vagy legfeljebb a kiszállítás előtti napon szedik le. Csak rövid ideig tárolják őket hűtőben, megfelelő hőmérsékleten és páratartalom mellett. Az őszi és téli gyökérezöldségeket homokládákban tárolják a gyökérpincében. A farm teljes zöldségtermesztése a bio-előírásokat követi, és folyamatban van a bio-minősítése is.

Ezek mellett a tulajdonosok türelmesen várják bogyós gyümölcsbokraik, gyümölcs- és diófáik növekedését. Mikrozöldségeket is termelnek, méztermeléssel és legeltetett állatok tartásával is foglalkoznak. Szándékuk, hogy egy kicsi, de nagyon intenzív gazdaság maradjon a farm, a lehető legtöbbet kihozva a kevésből, és teret hagyva a körülöttük lévő természetes, vadon élő dolgoknak.

Weboldal: <https://www.tuiskulafarm.com/>

e-mail: essirus@gmail.com; pjvdamme@gmail.com

7. Öko-völgy Alapítvány

Az Öko-völgy Alapítvány projektje egy falu méretű, százötven főt és mintegy huszonöt, különféle intézményt magába foglaló kísérlet.

A fő cél egyike, hogy csak környezetbarát módszerek alkalmazásával váljon a közösség teljesen önellátóvá. Annak érdekében, hogy ezt elérjék, természetesen elő kell tudniuk állítani a saját élelmiszereket. Miközben folyamatosan kísérleteznek és a napi szükségleteik minden egyes elemét próbálják megtermelni, terményeik palettája minden évben egyre bővül. Mostanra teljes mértékben jártassá váltak sokféle zöldség (például paradicsom- és paprikafélék, brokkoli, padlizsán, karfiol, spenót és sok más), gyümölcs, babféle, gabona, kukorica és – az olaj előállításához szükséges – napraforgó termelésében. Kísérleteiket annak reményében folytatják, hogy képesek lesznek helyben termelt rizzzel, ciroknádból előállított cukorral, illetve egyéb dolgokkal, mint például gyapjúsál, ellátni a közösségüket.

Annak érdekében, hogy természetes környezetüknek egyetlen mezőgazdasági törekvéssel se ártsanak, kizárólag környezetbarát megoldásokat alkalmaznak. A zöldség- és virágoskertjeik talajának tápanyagellátását a kerti komposzt és a tehenészetből származó trágya keverékével végzik. A kártevők ellen növénytársítást és gyógynövénykivonattal történő permetezést alkalmaznak, ezzel is biztosítva a vegyszermentességet. A természetett növényeket váltogatják, és megpróbálják a lehető legtöbb mezőgazdasági munkát az ökrök erejére támaszkodva elvégezni azért, hogy csökkentsék a nehézgépek alkalmazását és az ezzel járó környezetterhelést.

Az ökológiai fenntarthatóság egyik alapvető ismérve a helyi fajok életterének védelme, ezzel a biodiverzitás megőrzése. A huszonöt éves organikus farmgazdálkodásnak és a környezetbarát technológiáknak köszönhetően a korábban rossz legelők és évtizedeken át tartó műveléssel tönkretett földterületek helyén ma már az őshonos fajok regenerációját láthatjuk. Patakjaik és tavaik vízínövényeinek megóvásával, őshonos – ökrök segítségével karbantartott – rétek és fák telepítésével, illetve a nem őshonos akác arányának csökkentésével próbálják ezt a kedvező folyamatot fenntartani. Az utóbbi években a területen néhány, korábban nem fellelhető faj tért vissza, s a madárfajok száma is évről-évre növekszik.

Habár az organikus, ökológiai farmgazdálkodással sok mindent elértek már, még rengeteg tennivaló áll a közösség előtt. Ez az, amiért számukra a mezőgazdaság továbbra is az egyik fejlődési terület. Azt remélik, hogy a mezőgazdasági tevékenység által nemcsak az összes élelmiszert, hanem a ruházati cikkeket, bútorokat, edényeket és sok egyebet is elő tudnak majd állítani. E célok a tevékenységük fókuszában maradnak még azután is, hogy elérték, amit kitűztek, hiszen fenntartásuk folyamatos erőfeszítést igényel.

Weboldal: <https://okovolgy.hu/>

e-mail: info@okovolgy.hu

8. Stengården, Dánia

A Stengaarden-t 1997 óta a Rasmussen család vezeti, és mára a régió egyik legváltozatosabb bio-mekkáivá vált és Dánia legnagyobb bioboltjával büszkélkedhet. A gazdaság megvásárlását és működtetését a vidéki neveltetésük és az azt követő vegyészmérnöki végzettségük inspirálta.

Azért vásárolták meg a gazdaságot, hogy jó alapokat teremtsenek saját és gyermekeik életéhez. A terv az volt, hogy mérnökként rész munkaidőben dolgoznak, és ezt saját természetű élelmiszerekkel és saját házuknál való árusítással egészítik ki. Amikor átvették a gazdaságot, a Stengården átállt a biogazdálkodásra - és gyorsan kiépítették a friss tojás és a jó zöldségek házhoz szállítási rendszerét.

5 hektáron termelnek több mint 100 féle zöldséget, van 3000 tojótyúkjuk, 50 fűvel táplált húsmarha, 100 hektár gabona és lóhere, és méhcsaládok. Mindent, amit megtermelnek és amit más bio termelőkől megvásárolnak (hús- és tejtermékek, vegetáriánus kenhető termékek, chipsek, csokoládék prémium olívaolajok stb.) saját bio szupermarketjükben és kávézójukban/éttermükben értékesítik. Ez az értékesítési modell lehetővé teszi számukra, hogy nagyon sokszínű biodiverzitással rendelkező gazdaságuk legyen, és a régi és tápláló fajtákra összpontosítsanak. Hisznek a biológiai sokféleségben, az önellátó mezőgazdasági körforgásban - azaz nem használnak külső műtrágyát és szinte semmilyen külső takarmányt. Ily módon mindent megtesznek azért, hogy fenntartható, magas minőségű élelmiszertermelést folytassanak oly módon, hogy a dolgozóik, a növényeik és állataik és a család is jól élhessen.

A gazdaság támogatást kapott a fű és a természeti területek gondozására. A támogatás célja a biotópok állapotának és a biológiai sokféleségnek a védelme és javítása a kiemelt területeken. A támogatás eredményeként a gazdaság gye- és természeti területeit legeltetéssel vagy kaszálással gondozták, így biztosítva a területek jó természetvédelmi kezelését.

A vállalat biogazdálkodási területi támogatást kapott a gazdaság mezőgazdasági területeinek ökológiai gazdálkodásra való átállítására és kezelésére. A támogatás célja, hogy növelje a biogazdálkodással művelt területeket Dániában, és ezáltal számos előnyt érjen el a környezet és a biológiai sokféleség szempontjából. A támogatásnak köszönhetően a gazdaság képes volt fenntartani az ökológiai mezőgazdasági termelést a gazdaság mezőgazdasági területein, és ökológiai módon előállított élelmiszereket értékesíteni.

Weboldal: <https://stengardenoko.dk/>

e-mail: info@stengardenoko.dk